

М.В.МАСЛАК, П.Г.ПЕРЕРВА

ИНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

В статті доведено, що системи управління інтелектуальною власністю повинні взаємодіяти з економіками всіх країн світу, при цьому конкурентні переваги об'єктів інтелектуальної власності розвивають інноваційну діяльність у країні, створюють реальні передумови володіння нею. Реалізація такого підходу в галузі управління інноваціями та інтелектуальною власністю має відбуватися на всіх рівнях управління українською економікою – від державного рівня до окремого підприємства. Активний розвиток інноваційної діяльності, поява нових технологій спричинило зміну політики по відношенню до інтелектуальної власності та вироблення практики з управління інтелектуальною власністю. Через свою значущість інтелектуальна власність стає базовим нематеріальним активом управління підприємства. Обґрунтовано, що інтелектуальна власність відображає нематеріальні активи, які юридично захищені та належать певному підприємству. Це означає, що інші підприємства не можуть законно використати їх за межами даного підприємства. Найбільшою перевагою інтелектуальної власності є те, що вона забезпечує промислового підприємству конкурентні переваги. Визначено, що нематеріальні активи це в певній мірі це складна та специфічна сфера менеджерської діяльності, яка має досить сильний вплив на результати виробничо-комерційної діяльності промислового підприємства. Проведено детальний аналіз структури нематеріальних активів і провідної ролі в них інтелектуальної власності, який має в достатній мірі важливе значення. Запропонована методика аналізу нематеріальних активів промислового підприємства та приведена її структурна схема. Доведено, що інтелектуальна власність в системі нематеріальних активів промислового підприємства відтворює як позитивні, так і негативні ефекти. Позитивний ефект проявляється в створенні нової інформації, що дозволяє виявляти щось нове та інноваційне про розвиток техніки, природи та суспільства. Негативний ефект проявляється в існуванні певних негативних результатів або наслідків споживання даного об'єкту інтелектуальної власності. Обґрунтовано, що інтелектуальна власність, як специфічна категорія, ще недостатньо досліджена наукою. У ній ще досить багато не розуміють, що в ряді випадків істотно ускладнює і без того суперечливий механізм регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності. Водночас, вже досить точно визначені об'єкти і суб'єкти даної категорії.

Ключові слова: інтелектуальна власність, нематеріальні активи, ефективність використання, промислові підприємства

М.В.МАСЛАК, П.Г.ПЕРЕРВА

ИНТЕЛЕКТУАЛЬНАЯ СОБСТВЕННОСТЬ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ НЕМАТЕРИАЛЬНЫХ АКТИВОВ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье доказано, что системы управления интеллектуальной собственностью должны взаимодействовать с экономиками всех стран мира, конкурентные преимущества объектов интеллектуальной собственности развивают инновационную деятельность в стране, создают реальные предпосылки владения ею. Реализация такого подхода в области управления инновациями и интеллектуальной собственностью должна проходить на всех уровнях управления украинской экономикой – от государственного уровня до отдельного предприятия. Активное развитие инновационной деятельности, появление новых технологий повлекло за собой изменение политики по отношению к интеллектуальной собственности и выработку практики по управлению интеллектуальной собственностью. В силу своей значимости интеллектуальная собственность становится базовым нематериальным активом управления предприятия. Обосновано, что интеллектуальная собственность отражает нематериальные активы, юридически защищенные и принадлежащие определенному предприятию. Это означает, что другие предприятия не могут законно использовать их вне данного предприятия. Наибольшим преимуществом интеллектуальной собственности есть то, что она обеспечивает промышленному предприятию конкурентные преимущества. Определено, что нематериальные активы в определенной степени это сложная и специфическая сфера менеджерской деятельности, которая имеет достаточно сильное влияние на результаты производственно-коммерческой деятельности промышленного предприятия. Проведен подробный анализ структуры нематериальных активов и ведущей роли в них интеллектуальной собственности, имеющий в достаточной степени важное значение. Предложена методика анализа нематериальных активов промышленного предприятия и приведена структурная схема. Доказано, что интеллектуальная собственность в системе нематериальных активов промышленного предприятия воспроизводит положительные и негативные эффекты. Положительный эффект проявляется в создании новой информации, позволяющей выявлять что-то новое и инновационное развитие техники, природы и общества. Негативный эффект проявляется в существовании определенных отрицательных результатов или последствий потребления данного объекта интеллектуальной собственности. Обосновано, что интеллектуальная собственность как специфическая категория еще недостаточно исследована наукой. В ней еще достаточно много недоразумений, что в ряде случаев существенно усложняет и без того противоречивый механизм регулирования отношений в сфере интеллектуальной собственности. В то же время уже достаточно точно определены объекты и субъекты данной категории.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, нематериальные активы, эффективность использования, промышленные предприятия

M.V. MASLAK, P.G. PERERVA

INTELLECTUAL PROPERTY AS A COMPONENT OF INTANGIBLE ASSETS OF THE ENTERPRISE

The article proves that intellectual property management systems should interact with the economies of all countries, while the competitive advantages of intellectual property develop innovative activities in the country, create real prerequisites for its ownership. The implementation of such an approach in the field of innovation and intellectual property management should take place at all levels of management of the Ukrainian economy - from the state level to the individual enterprise. The active development of innovation, the emergence of new technologies has led to a change in policy on intellectual property and the development of practices in the management of intellectual property. Due to its importance, intellectual property becomes the basic intangible asset of enterprise management. It is substantiated that intellectual property reflects intangible assets that are legally protected and belong to a particular enterprise. This means that other companies cannot legally use them outside the company. The biggest advantage of intellectual property is that it provides an industrial enterprise with competitive advantages. It is determined that intangible assets are to some extent a complex and specific area of management, which has a strong influence on the results of production and commercial activities of industrial enterprises. A detailed analysis of

the structure of intangible assets and the leading role of intellectual property in them, which is sufficiently important. The method of analysis of intangible assets of an industrial enterprise is proposed and its structural scheme is given. It is proved that intellectual property in the system of intangible assets of an industrial enterprise reproduces both positive and negative effects. The positive effect is manifested in the creation of new information that allows you to discover something new and innovative about the development of technology, nature and society. The presence of such an effect is the basis for further innovative development of scientific and technological progress in all spheres of activity. The negative effect is manifested in the existence of certain negative results or consequences of consumption of this intellectual property. It is substantiated that intellectual property, as a specific category, is still insufficiently studied by science. It still has a lot of misunderstandings, which in some cases significantly complicates the already controversial mechanism for regulating relations in the field of intellectual property. At the same time, objects and subjects of this category are already precisely defined.

Keywords: intellectual property, intangible assets, efficiency of use, industrial enterprises

Вступ. Становлення та розвиток інноваційної діяльності українських підприємств передбачає широке використання інтелектуальних та інформаційних ресурсів. Це вимагає якісно нового підходу до систем інтелектуалізації та інформатизації виробничих процесів, ґрунтуючись на новому знанні та інтелектуальній власності. Результатами використання інтелектуальної власності у виробничо-комерційній діяльності промислових підприємств є високотехнологічні продукти та послуги, при цьому широкий обмін ними на цільових вітчизняних та світових ринках є важливим фактором прискореного інноваційного розвитку економіки. Системи управління інтелектуальною власністю повинні взаємодіяти з економіками всіх країн світу, при цьому конкурентні переваги об'єктів інтелектуальної власності розвивають інноваційну діяльність у країні, створюють реальні передумови володіння нею. Реалізація такого підходу в галузі управління інноваціями та інтелектуальною власністю має відбуватися на всіх рівнях управління українською економікою – від державного рівня до окремого підприємства. Активний розвиток інноваційної діяльності, поява нових технологій спричинило зміну політики по відношенню до інтелектуальної власності та вироблення практики з управління інтелектуальною власністю. Через свою значущість інтелектуальна власність стає базовим нематеріальним активом управління підприємства. Удосконалення правової охорони результатів інтелектуальної діяльності, створення та ефективного використання механізмів залучення інтелектуальної власності до господарського обігу має забезпечити реальну конкурентоспроможність окремих підприємств як у національній економіці, так і на глобальних ринках в умовах переходу на інноваційний шлях розвитку, забезпечуючи можливості для сталого економічного зростання.

Важливість інноваційного розвитку промислових підприємств, ефективне використання у виробничо-комерційній діяльності інтелектуальної власності та інших видів нематеріальних активів обумовлюють актуальність проведення наукових досліджень в даній сфері.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проведення ринкових перетворень в українській економіці та прийняття пов'язаних з ними нормативних

актів для забезпечення правового захисту та ефективного використання інтелектуальної власності у виробничо-комерційній діяльності промислових підприємств призвели до становлення та розвитку українського внутрішнього ринку інтелектуально-інноваційних технологій. Проблема комерційного освоєння результатів інтелектуальної діяльності у високотехнологічних галузях промисловості тривалий час була поза увагою економічної науки. Розширення сфери наукових досліджень комерційного використання інтелектуальної власності та удосконалення методів управління нею пояснюється моральним старінням основних фондів та неможливістю з їх використанням вирішувати нагальні проблеми ринку.

Вирішенню окремих проблем комерційного освоєння результатів інтелектуальної діяльності у високотехнологічних галузях промисловості присвячено накові дослідження таких авторів, як Десмонд Г.М. [2], Дюндін В.Д. [3], Паладій М.В. [4], Ясишена В.В. [5], Гладенко І.В. [6], Косенко О.П. [7, 12], Марчук Л.С. [9], Кобелєва Т.О. [10], Товажнянський В.Л. [11], Коциски Д. [13] та інших.

Проведений аналіз наявних публікацій дозволяє стверджувати, що ці дослідження здебільшого присвячені проблемам інноваційного розвитку реального сектору української економіки в умовах розвинутого ринку інтелектуально-інноваційних технологій, повністю сформованого нормативно-правового поля у сфері захисту інтелектуальної власності, наявності ефективної системи управління нематеріальними активами. Разом з тим, останні чинники для вітчизняної економіки сформовані ще в недостатній мірі і нагально потребують свого розвитку та наукового обґрунтування.

Мета статті полягає у аналізі основних компонентів системи управління нематеріальними активами промислового підприємства з точки зору сучасних реалій та розробка діагностичного механізму перспектив комерційного використання результатів інноваційної діяльності у виробничо-комерційній діяльності підприємства.

Результати дослідження. Управління інтелектуальною власністю – це система оперативного та стратегічного менеджменту, яка керує нематеріальними творами людського інтелекту (виробничого персоналу підприємства) та насамперед

охоплює авторські права, патенти та товарні знаки. Вона також включає інші види прав, у тому числі права на гласність та права проти недобросовісної конкуренції. Управління правами інтелектуальної власності (стратегія інтелектуальних прав власності) – це стратегія управління портфелем прав інтелектуальної власності промислового підприємства, який охоплює такі види об'єктів інтелектуальної власності, як патенти, ліцензії, захист товарних знаків та географічних найменувань, захист дизайну та авторське право [1].

Проблеми управління інтелектуальної власності ще ніколи не звучали так гостро, як зараз. Це відбувається завдяки дедалі більшій кількості злиття, поглинання та публічних пропозицій. Незважаючи на цю тенденцію, дивно, як багато підприємств не усвідомлюють цінність інтелектуальної власності, особливо у тих сферах, де інтелектуальна власність становить значну частину їхнього бізнесу. Враховуючи, наскільки

зацікавлені сторони страждають від недостатнього розміру прибутку або обмежених ресурсів, ніколи не було так важливо забезпечити адекватну охорону та захист інтелектуальної власності та отримання розумної норми прибутку. Отже, бездіяльність може серйозно перешкодити успіху таких підприємств.

Слід відмітити, що нематеріальні активи це в певній мірі складна та специфічна сфера менеджерської діяльності, яка має досить сильний вплив на результати виробничо-комерційної діяльності промислового підприємства. Тому детальний аналіз структури нематеріальних активів і провідної ролі в них інтелектуальної власності має в достатній мірі важливе значення. Методика аналізу нематеріальних активів промислового підприємства, яка нами пропонується з урахуванням результатів дослідження, проведеного Ясишеною В.В. та Пилявець В.М. [5], представлена на рис. 1.

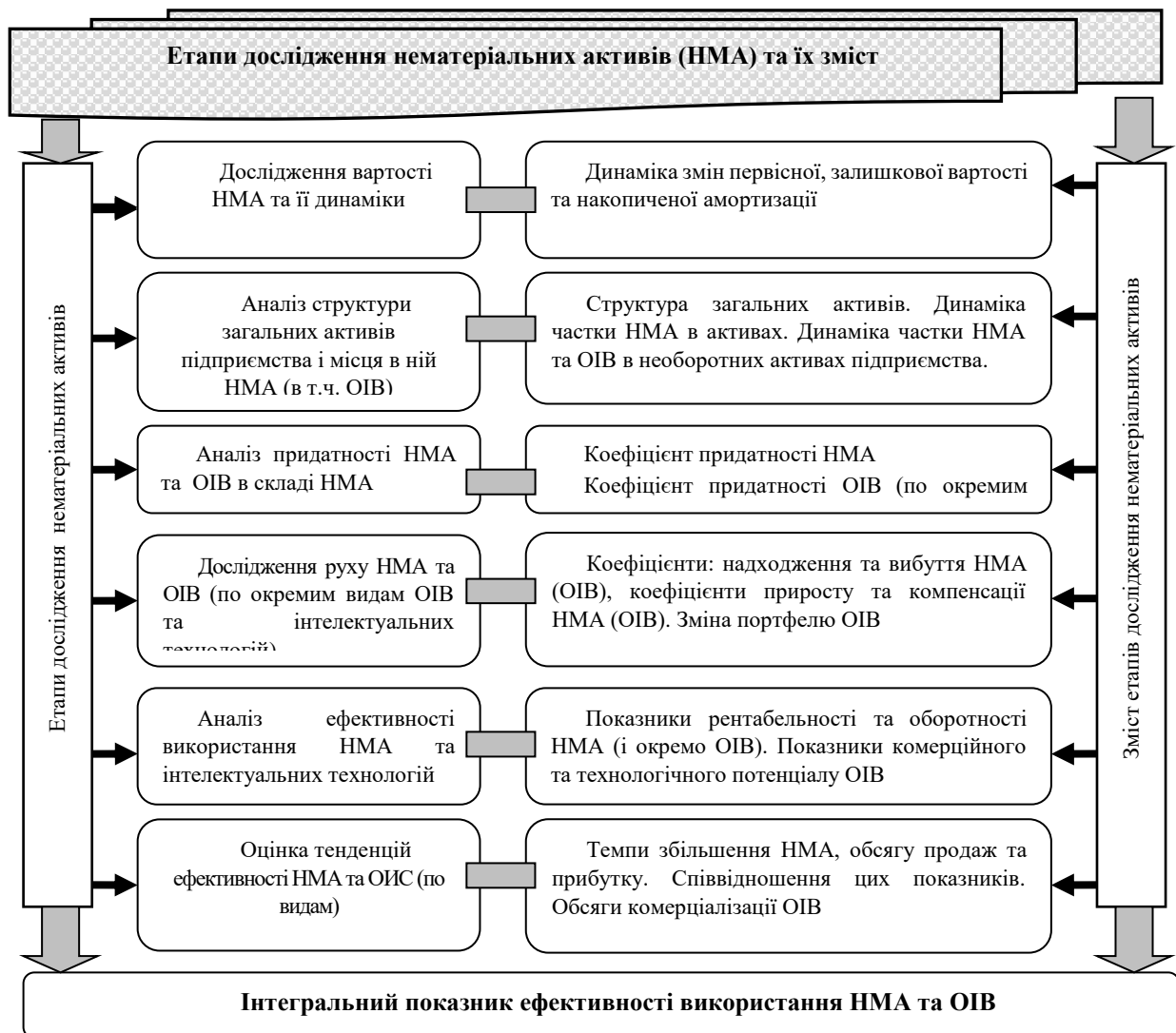

Рисунок 1 – Методичні положення дослідження нематеріальних активів та інтелектуальної власності в їх складі

Джерело: авторська розробка

Інтелектуальна власність відображає нематеріальні активи, які юридично захищені та належать певному підприємству. Це означає, що інші підприємства не можуть законно використати їх за межами даного підприємства. Найбільшою перевагою інтелектуальної власності є те, що вона забезпечує промислового підприємству конкурентні переваги.

Важливість та актуальність таких дій можемо пояснити таким.

По-перше, підприємства-конкуренти не зможуть відтворити в повному обсязі інтелектуально-інноваційні технології, які використовує в свої виробничій діяльності дане підприємство. Таке положення дозволяє зберігати та захищати наявні ринкові переваги підприємства та його продукції.

По-друге, інтелектуальна власність становить комерційну цінність для підприємства-правовласника, оскільки може використовуватися як частина товарів та послуг. Підприємство може дозволити стороннім органам використовувати окремі види своєї інтелектуальної власності, однак система ліцензій або інші правові обмеження захищають це первісне виключне право даного підприємства.

Є кілька різних систем, що використовуються для визначення, захисту та забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності. До них належать схеми багатосторонніх договорів чи внутрішні системи всередині організації.

Термін «управління стратегією прав інтелектуальної власності» іноді використовується як всеосяжна стратегія для управління нематеріальними активами підприємства. Стратегія захисту прав інтелектуальної власності допомагає підприємцю професійно керувати цими нематеріальними активами для максимальної комерційної вигоди. Права інтелектуальної власності охоплюють такі питання, як тип патенту, який можна ліцензувати або продати, який вид патенту слід придбати, інші засоби використання прав інтелектуальної власності, а також способи їх комерціалізації та заробляння грошей. Ефективне управління правами інтелектуальної власності має включати як аналіз конкурентів, аналіз ризиків і навіть враховувати довгострокові комерційні цілі підприємства.

Дослідники нематеріальних активів підприємства та їх ефективного використання Г.М. Десмонд і Р.Е. Келлі розглядають інтелектуальну власність як надзвичайно важливу складову нематеріальних активів підприємства. При такому підході вона не виділяється із загальної групи нематеріальних активів, а розглядається як органічно присутня складова в їх складі. При такому підході нематеріальні активи промислового підприємства пропонується розглядати як три характерні класифікаційні групи за ознакою відокремленості від підприємства чи індивідуума [Десмонд].

До першої групи включені нематеріальні активи, невіддільні від підприємства:

- наявність навченого персоналу;
- системи і методи керування й функціонування, розроблені як складова частина підприємства;
- наявність клієнтури;
- стартові труднощі, що були подолані;
- досягнення у сфері реклами й просування своєї продукції;
- переваги територіального розташування;
- гудвіл, тобто репутація підприємства.

Нематеріальні активи, що відносяться до цієї групи, як правило, мають невизначений термін служби й оцінюються в сукупності. У зв'язку з цим вони не підлягають амортизації.

До другої групи нематеріальних активів, невідокремлених від індивідуума, входять:

- особиста репутація працівників чи власників підприємства серед громадськості, клієнтів, інших працівників, інших власників і позикодавців;
- особисті професійні якості індивідуумів, включаючи їхні ноу-хау, комерційні здібності, талант у сфері фінансових операцій і т.п.;
- загальна кваліфікація й особисті якості персоналу чи власника в таких сферах, як організація роботи персоналу, менеджмент, відносини з клієнтами, відносини в колективі тощо.

Нематеріальні активи другої групи не мають встановленого терміну використання (крім фахівців, що працюють на підприємстві за обумовленим терміном контрактом). Про необхідність включення таких об'єктів інтелектуальної власності до активів підприємства тривають дискусії на рівні вчених. На практиці вони також не включаються до складу інтелектуальної власності, хоча їх роль в одержанні фінансових результатів постійно зростає. Саме від фахівців і керівництва підприємства, їхніх умінь, навичок, організаторських здібностей і зв'язків залежать результати діяльності підприємства.

До третьої групи нематеріальних активів, що відділені від підприємства, відносяться:

- фабричні марки, товарні (фірмові) знаки, торгові марки;
- секретні методи і технології;
- технічні бібліотеки;
- авторські права;
- секретні формули;
- ліцензії, патенти, франшизи, креслення та шаблони;
- права на фільми;
- права користування;
- контракти (контракти про наймання, контракти на закупівлю, договори купівлі-продажу, рекламні контракти);
- списки (адресні відомості, списки клієнтів, передплатників тощо) [3, 4].

Нематеріальні активи промисловості найчастіше представляють собою виняткові права на результати інтелектуальної діяльності та засоби індивідуалізації: винаходи, корисні моделі, промислові зразки, товарні знаки і знаки обслуговування, найменування місць походження товарів, програми для ЕОМ і бази даних, а також інші об'єкти авторських і суміжних прав і т.п. В цьому випадку об'єкти інтелектуальної власності можуть залучатися до економічного обороту [4, 13].

Інтелектуальна власність, як специфічна категорія, ще недостатньо досліджена наукою. У ній ще досить багато не порозумінь, що в ряді випадків істотно ускладнює і без того суперечливий механізм регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності. Водночас, вже досить точно визначені об'єкти і суб'єкти даної категорії.

У якості об'єктів інтелектуальної власності виступають наукові відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, ноу-хау, товарні знаки,

наукові, літературні і художні твори, комп'ютерні програми, інтегральні мікросхеми, продукти біотехнології, репрографії і т. п.

Суб'єктами інтелектуальної власності, що створюють зазначені об'єкти виступають вчені, винахідники, раціоналізатори, конструктори, технологи, дизайнери, художники, письменники, поети, драматурги, композитори, виконавці художніх творів і інші творчі особистості.

Інтелектуальній власності також властиві всі ті ознаки, що були розглянуті вище стосовно до об'єктів звичайної власності. Водночас, у даному випадку коло розглянутих ознак розширюється. Мова йде про творче походження об'єктів інтелектуальної власності, що також необхідно розглядати в якості найважливішої ознаки. У табл.1 приведена коротка характеристика основних розпізнавальних ознак звичайної та інтелектуальної власності стосовно до її різновидів.

Таблиця 1 - Розпізнавальні ознаки звичайної та інтелектуальної власності

Ознаки власності	Види власності	
	Звичайна власність	Інтелектуальна власність
Володіння	Фізичний захват об'єкта власності та утримання його як завгодно довго (за бажанням власника)	Інтелектуальне (інформаційне) володіння
Користування	Використовується власником або за його дорученням другою особою. В процесі користування відбувається моральне і фізичне старіння об'єкту.	Використовується власником. Користування об'єктом другими особами регулюється діючим в країні законодавством. Об'єкт старіє тільки морально.
Розпорядження	Передача (продаж) об'єкта другій особі означає її повну відчуженість і втрату права власності. Об'єкт власності може бути легко змінений або знищений	Передача об'єкта другій особі не означає повну його відчуженість від розробника. Пріоритет, авторське право зберігається, що відбивається у відповідних договорах та угодах
Творче походження	Не є особливою ознакою власності	Є обов'язковою ознакою власності

Джерело: авторська розробка

Слід зазначити, що інтелектуальна власність в системі нематеріальних активів промислового підприємства відтворює як позитивні, так і негативні ефекти. Позитивний ефект проявляється в створенні нової інформації, що дозволяє виявляти щось нове та інноваційне про розвиток техніки, природи та суспільства. Наявність такого ефекту є підставою для подальшого інноваційного розвитку науково-технічного прогресу в усіх сферах діяльності. Негативний ефект проявляється в існуванні певних негативних результатів або наслідків споживання даного ОІВ. Його наявність може викликати негативні емоції як на підприємстві, так і в суспільстві або його частині, може завдати збитки навколишньому середовищу, ініціювати конфлікти між цілими країнами або групами людей, визивати побічні небажані результати і ін. Для ОІВ, які відрізняються значним рівнем новизни і творчою (креативною) природою, наявність небажаного ефекту дуже можлива. Тому досить актуальні необхідні додаткові розробки та дослідження, які направлені на мінімізацію

потенційних небажаних наслідків використання ОІВ до їх повного усунення. Однією зі сторін творчості повинно бути забезпечення безпеки його продукту для умов проживання сучасних і майбутніх поколінь.

Список літератури

1. Why is intellectual property management important? (2020) [Electronic resource] URL: <https://www.symfact.com/2020/10/30/why-is-intellectual-property-management-important/>
2. Дзмонд Г.М., Келли Р.Э. Руководство по оценке бизнеса. М.: Вильямс, 2002. – 342 с.
3. Дюндін В.Д. Інтелектуальна власність як головна складова інтелектуального потенціалу суспільства // *Ефективна економіка*. 2014. № 5. С. 29-37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_5_45.
4. Паладій М.В. Сфера інтелектуальної власності в Україні: проблемні питання державного управління в умовах інтеграції в міжнародні співтовариства. Київ, 2011. 240 с.
5. Ясипена В.В., Пилявець В.М. Методика аналізу нематеріальних активів підприємств // *Інноваційна економіка*. 2021. №1-2. С.147-157. DOI: 10.37332/2309-1533.2021.1-2.21
6. Гладенко І.В., Перерва П.Г., ТОВАЖНЯНСКИЙ В.Л., Кобелева Т.А. Мониторинг производственно-коммерческой деятельности промышленного предприятия // *Вісник НТУ «ХП»*. *Технічний прогрес і ефективність виробництва*. 2009. № 36-1. С.12-22.
7. Косенко А.П., Кобелева Т.А., ТОВАЖНЯНСКИЙ В.Л. Диверсификация направлений технологического мониторинга с

использованием тригонометрических функций // *Стратегические ориентиры развития инновационной деятельности*. Харьков: «Щедра садиба плюс», 2013. С.109-117.

8. Management of relations with enterprise stakeholders based on value approach / P. Pererva [et al.] // *Проблеми і перспективи менеджменту*. – 2021. – Vol. 19, Iss. 1. – P. 24-38.

9. Кобелева Т. О., Марчук Л. С. Методи оцінювання ефективності реклами та її впливу на споживачів // *Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Темат. вип. : Технічний прогрес і ефективність виробництва*. – Харків : НТУ "ХПІ". – 2015. – № 25 (1134). – С. 79-84.

10. Pererva P.G., Kobieliava T.O., Tkachova N.P. Investigation of the role of venture companies in the early stages of the product life cycle // *Науковий вісник Полісся*. 2017. № 2 (10). Ч.2. С.144-149. URL: <http://ir.stu.cn.ua/123456789/15196>

11. Перерва П.Г., Кобелева Т.О., Товажнянський В.Л. Попередження кризових явищ на підприємстві засобами санації та реструктуризації // *Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Темат. вип. : Технічний прогрес та ефективність виробництва*. – Харків : НТУ "ХПІ", 2015. – № 60 (1169). – С. 78-81.

12. Kosenko O. P., Kobieliava T.O., Tkacheva N.P. Monitoring the commercial potential of intellectual property // *Науковий вісник Полісся*. 2017. № 1 (9), ч. 2. С. 140-145.

13. Pererva P.G., Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. 668p. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/39647>

References (transliterated)

1. Why is intellectual property management important? (2020) [Electronic resource] URL: <https://www.symfact.com/2020/10/30/why-is-intellectual-property-management-important/>

2. Desmond, G.M., Kelli, R.E. (1996). Manual on business evaluation. Moscow: ROO, 310.

3. Dundin V.D. Intellectual property as the main component of the intellectual potential of society // *Effective economy*. 2014. № 5. pp. 29–37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_5_45.

4. Palladium M.V. Sphere of intellectual property in Ukraine: problematic issues of public administration in terms of integration into international communities. Kyiv, 2011. 240 p.

5. Yasyshena VV, Pylyavets VM Methods of analysis of intangible assets of enterprises // *Innovative Economics*. 2021. №1-2. P.147-157. DOI: 10.37332/2309-1533.2021.1-2.21

6. Gladenko I.V., Pererva P.G., Tovazhnyanskiy V.L., Kobleva T.A. Monitoring of production and commercial activities of an industrial enterprise // *Bulletin of NTU "KhPI". Technical progress and efficiency of production*. – 2009. – No. 36-1. – S. 12-22.

7. Kosenko A.P., Kobleva T.A., Tovazhnyanskiy V.L. Diversification of directions of technological monitoring using trigonometric functions // *Strategic guidelines for the development of innovative activities*. Kharkiv: "Generous sadiba plus", 2013. pp. 109-117.

8. Management of relations with enterprise stakeholders based on value approach / P. Pererva [et al.] // *Problems and prospects of management*. 2021. Vol. 19, Iss. 1. P. 24-38.

9. Kobleva T.O., Marchuk L.S. Methods for evaluating the effectiveness of advertising and its impact on consumers // *Visnyk Nats. tech. HPI University: Coll. Science. etc. Topic. issue : Technical progress and production efficiency*. - Kharkiv: NTU "KhPI". - 2015. - № 25 (1134). - P. 79-84.

10. Pererva P.G., Kobieliava T.O., Tkachova N.P. Investigation of the role of venture companies in the early stages of the product life cycle // *Scientific Bulletin of Polissya*. 2017. № 2 (10). Ч.2. С.144-149. URL: <http://ir.stu.cn.ua/123456789/15196>

11. Pererva P.G., Kobleva T.O., Tovazhnyanskiy V.L. Prevention of crisis phenomena at the enterprise by means of rehabilitation and restructuring // *Visnyk Nats. tekhn. un-tu «KHPD» : zб. nauk. pr. Temat. vyp. : Tekhnichnyy prohres ta efektyvnist vyrobnystva*. – Kharkiv : NTU «KHPD», 2015. – № 60 (1169). – P. 78-81.

12. Kosenko O. P., Kobieliava T.O., Tkacheva N.P. Monitoring the commercial potential of intellectual property // *Scientific Bulletin of Polissya*. 2017. № 1 (9), ч. 2. С. 140-145.

13. Pererva P.G., Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. 668p. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/39647>

Надійшла (received) 31.08.2021

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Маслак Марія Володимирівна (Maslak Mariya Vladimirovna, Maslak Mariya) - кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3322-740X>; e-mail: mariya.maslak2016@gmail.com

Перерва Петро Григорович (Pererva Petr Grigorievich, Pererva Petr Grigorievich) – доктор економічних наук, професор, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», завідувач кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин Харків, Україна; ORCID:0000-0002-6256-9329; тел.: (067) 940-16-81; e-mail: pppererva@gmail.com